

แบบเสนอโครงการส่งเสริมนวัตกรรมสร้างสรรค์การเรียนรู้
ระดับมัธยมศึกษา ครั้งที่ 1/2554

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของโครงการ

1. ประเด็นหลัก การพัฒนาทักษะการคิด (Thinking Skills) (เลือก 1 ประเด็น
เท่านั้น)
 การส่งเสริมทักษะชีวิต (Life Skills)
 การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective School Management)

2. ประเภทโครงการ โครงการเดี่ยว โครงการกลุ่ม

3. ชื่อโครงการ

ภาษาไทย : การส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนนครขอนแก่นโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT)
ภาษาอังกฤษ (ถ้ามี) :

4. งบประมาณที่เสนอขอ :200,000.....บาท (.....สองแสนบาทถ้วน.....)

5. ระยะเวลาดำเนินงาน : วันที่ 1 พฤศจิกายน 2554 – 31 มีนาคม 2556

6. กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,252 คน

7. ข้อมูลองค์กรผู้เสนอโครงการ

7.1 ประเภทโครงการเดี่ยว

(ก) โรงเรียนผู้เสนอขอทุน

ชื่อโรงเรียน นครขอนแก่น รหัสโรงเรียน 09400107
ที่อยู่ 228 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมือง
จังหวัด ขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40000
สังกัด สพฐ. สข. อปท. อื่นๆ (ระบุ).....
จำนวนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียน 2,252 คน
โทรศัพท์ 043-382338 มือถือ
โทรสาร 043-382339 Email: nkk.@nkk.ac.th

(ข) ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้เสนอขอทุน

ชื่อนามสกุล นางกรรณิกา ศรีสัตย์รสนา หมายเลขบัตรประชาชน 3-4099-00041-86-1
ที่อยู่ 1/53 หมู่ที่ 12 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น รหัสไปรษณีย์ 40000
โทรศัพท์ 043-242462 มือถือ 0817394156
โทรสาร 043-382339 Email:Kannika.nkk@gmail.com

(ค) ข้อมูลผู้รับผิดชอบโครงการ

ชื่อ-นามสกุล นางเครือวัลย์ พนมหิรัญ หมายเลขบัตรประชาชน 3-4099-00796-498
ตำแหน่งในโรงเรียน หัวหน้างานแนะแนว กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
โทรศัพท์ 043-245502 043-382338 ต่อ 21 มือถือ 089-9420521
โทรสาร 043-382339 Email ooylly@yahoo.com

ส่วนที่ 2 สรุปโครงการ

(1) เป้าประสงค์ : (Goals)

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนนครขอนแก่น มีทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย สามารถปรับตัวเรื่อง การตัดสินใจ แก้ปัญหา วางแผนเป้าหมายชีวิต อาชีพ ชีวิตส่วนตัวและสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะในการเตรียมพร้อมต่อการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

(2) กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ : (Targets)

- 1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของโรงเรียนนครขอนแก่น จำนวน 2,252 คน
- 2) ครูโรงเรียนนครขอนแก่น จำนวน 118 คน
- 3) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนนครขอนแก่น จำนวน 2,252 คน

(3) แผนปฏิบัติการ : (Implementation Plan)

(ระยะเวลาโครงการ กิจกรรมหลัก ช่วงเวลาที่ทำกิจกรรม และผลที่เกิดขึ้นจากแต่ละกิจกรรม)

ระยะที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2554 – พฤษภาคม 2555 : สสำรวจประเมินทักษะชีวิต และวางแผนการดำเนินโครงการ

- สสำรวจประเมินวัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ ม.1-ม.6 เป็นรายบุคคล โดยให้ครูที่ปรึกษาคัดแยก คัดกรอง สสำรวจข้อมูล นักเรียนที่ปรึกษา ประเมินวัดทักษะชีวิต สรุปรายงานส่งฝ่ายแนะแนวและคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ
- วางแผนการดำเนินงาน และออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้เตรียมการ (Plan) แต่งตั้งคณะกรรมการทำงาน ประชุม กำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม สร้างโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต สื่ออุปกรณ์ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงความเที่ยงเชิงโครงสร้าง เนื้อหา และหาคุณภาพเครื่องมือปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์
- พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตทั้ง 3 ด้านโปรแกรมเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิด Satir โปรแกรม ให้คำปรึกษาของครู โปรแกรมฝึกนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา YC อุปกรณ์คือ คู่มือการใช้โปรแกรม สื่อเอกสาร สื่อ CAI ช่วยสอน และกลยุทธ์ที่ 1-3 ที่สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

ระยะที่ 2 เดือนมิถุนายน – ตุลาคม 2555 : ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต ขึ้นดำเนินงาน (Do)

- แนะนำครูผู้สอน ครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อโปรแกรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต โดยจัดประชุมชี้แจง จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ครูในการนำสื่อโปรแกรมไปใช้ให้ถูกต้อง ส่วนนักเรียนให้ความรู้แก่นำนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา YC
- จัดกิจกรรมมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตที่หลากหลายและบูรณาการ การจัดกิจกรรมกับสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลานามัย กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และทุกกลุ่มสาระช่วยกันพัฒนาทั้งระบบ
- ชั้นตรวจสอบติดตามผล (Check) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนักเรียน และครูผู้สอนเพื่อติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต เป็น โดยการสร้างเครือข่าย ศึกษาดูงาน นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่กับครูและโรงเรียนในสหวิทยาเขตแก่นนคร
- ชั้นปรับปรุงแก้ไข(Action)สรุปผลการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนปรับปรุงและหมุนรอบวงจรพัฒนาปีต่อไป

(4) ผลผลิตและผลลัพธ์ : (Output and Outcome)

ผลผลิต	1) ได้สื่อเอกสาร / สื่อ CAI ช่วยสอน / คู่มือการใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต ประกอบด้วย (1) โปรแกรมการฝึกทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย (2) โปรแกรมเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิด Satir (3) โปรแกรมการให้คำปรึกษาของครู และ (4) โปรแกรมฝึกนักเรียนเพื่อนที่ปรึกษา YC 2) รายงานผลการดำเนินงานโครงการ / รายงานการประเมินโครงการ 3) รูปแบบกิจกรรมที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตโดยใช้โครงสร้าง SEAT 4) บันทึกผลการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต
ผลลัพธ์	นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,252 คน มีทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยเพิ่มมากขึ้น สามารถปรับตัวเรื่อง การตัดสินใจ แก้ปัญหา วางแผนเป้าหมายชีวิต อาชีพ ชีวิตส่วนตัวและสังคม อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมีทักษะในการเตรียมพร้อมต่อการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างเหมาะสม

(5) งบประมาณ : (Budget)

จำนวน 200,000 บาท

5.1 งบประมาณจาก สสค. จำนวน 164,200 บาท

(6) การประเมินผล : (Evaluation)

1) ตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพ : สามารถดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการได้ในเวลาที่กำหนด

2) ตัวชี้วัดด้านประสิทธิผล

- มีสื่อเอกสาร /สื่อ CAI ช่วยสอน/คู่มือโปรแกรมพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้าน /กลยุทธ์ที่ 1-3 สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้จริงและมีประสิทธิผล
- นักเรียนกลุ่มเป้าหมายไม่น้อยกว่า 2,252 คน มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ส่วนที่ 3 รายละเอียดโครงการ

(1) ความสำคัญของปัญหา

ในภาวะสังคมโลกปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน ทำให้ได้รับ ข่าวสารทั้งทางบวกและทางลบ รวมทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรง จน มีผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน และประชาชนทั่วไป ทำให้เด็กและเยาวชนต้องปรับตัวเพื่อ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หากไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะเกิดความคับข้องใจ ขัดแย้งใจ และวิตก กังวลซึ่งหากปล่อยไว้เป็นเวลานานจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น ปัญหาการเรียน ดิทยาเสพติด ความเครียด โรคจิต โรคประสาท อาชญากรรม การทะเลาะวิวาท และปัญหาทางเพศ (สำนักวิชาการและ มาตรฐานการศึกษา,2548 :1) ซึ่งจะเห็นจากข่าวประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนมัธยมศึกษาซึ่งจัดอยู่ใน ช่วงวัยรุ่นที่ถือว่าเป็นวัย ได้รับผลกระทบโดยตรงและอ้อม เป็นวัยที่ต้องการหาเอกลักษณ์ของตนเอง อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง ต้องการอิสระจากครอบครัว ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน หากเด็กเรียนรู้ไม่เท่าทัน หรือปรับตัวไม่ได้จะเป็นเหตุให้เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อตัวเอง ผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ (2552) ที่พบว่าปัญหาเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มมากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นมี 8 ประเด็นที่สำคัญ คือ การดื่ม สุราและการสูบบุหรี่ การติดยาเสพติด การเล่นการพนัน การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม การติดเกมออนไลน์ การเที่ยว เทรในสถานบริการ และสถานบันเทิง การทะเลาะวิวาท และใช้ความรุนแรง พบว่า เด็กและเยาวชนติดสารเสพติด เหล้า เบียร์ เกมออนไลน์ รายการทีวีรุนแรง ตามลำดับ และด้านค่านิยม วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม ของเยาวชนพบว่าเกิดค่านิยมบริโภควัตถุฟุ้งเฟ้อใช้จ่ายเกินตัว วัยรุ่นหญิงจำนวนไม่น้อยไม่รักษานวลสงวนตัว ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของโครงการเฝ้าระวังรักษาคุณภาพอนาคตของนพดล กรณีศึกษาและคณะ (2548) ที่รายงานว่า วัยรุ่นร้อยละ60 ใช้ชีวิตตามห้างสรรพสินค้า ดูปาพยนตร์ มีมือถือในครอบครอง นิยมอาหารจานด่วน และนิยมใช้อินเตอร์เน็ตเพื่อการพูดคุย และเล่นเกมส์ ผลการสำรวจวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ต้องแก้ไข ปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะต้องมียุทธศาสตร์ชาติเพื่อเฝ้าระวังดูแลรักษาคุณภาพเด็ก และเยาวชนโดยทุกฝ่ายร่วมมือกัน สอดรับกับผลการศึกษาของสมพงษ์ จิตระดับ (2546 :2) พบว่า การดำเนิน ชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยเกือบ 30 ปีเศษ เป็นในเชิงวัตถุนิยม บริโภคของแพง นิยมสินค้าต่างประเทศ ปัญหาใหญ่ที่เด็กและเยาวชนไทยกำลังเผชิญอยู่ ได้แก่ ปัญหายาเสพติด เพศ วัตถุนิยม อินเทอร์เน็ตการติด เกมออนไลน์ การดื่มสุราและการสูบบุหรี่ การเล่นการพนัน การใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม การทะเลาะวิวาทและใช้ ความรุนแรง จากปัญหาทั้ง 8 ปัญหานี้ ต่างก็เป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และกำลังเป็น

ปัญหาที่สำคัญที่เยาวชน ควรได้รับการฝึกทักษะบางประการเพื่อเป็นการป้องกันตนเองจากสิ่งยั่วยุต่างๆ พร้อมทั้งยังสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ในสังคมปัจจุบันได้ ซึ่งนั่นก็คือ การพัฒนาทักษะชีวิตนั่นเอง

กรมสุขภาพจิต (2543 :5) ได้กล่าวว่า ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นความสามารถของบุคคลซึ่งประกอบด้วย ความรู้ และเจตคติในการจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคตทั้งในเรื่องบทบาทหญิงชายเพศสัมพันธ์ สารเสพติด สุขภาพ จริยธรรม อิทธิพลของสื่อ สิ่งแวดล้อม ชีวิตครอบครัว ตลอดจนปัญหาสังคมด้วยความคิดเชิงเหตุผล ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

สถาบันเด็กมูลนิธิเด็ก (2541 :19) ได้นำทักษะชีวิตมาประยุกต์เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูและผู้ปกครองในการปลูกฝัง และมุ่งส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาทักษะชีวิต ดังต่อไปนี้

- 1) สอนให้มีทักษะในการใช้ความคิดมี “วิจรรย์ญาณ” ก่อนที่จะตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่อโดยการรู้จักนำข้อมูลข่าวสาร มาวิเคราะห์ด้วยเหตุและผล
- 2) สอนให้มีทักษะในการหาความรู้ “วิชาชีพ” รู้จักการเรียนรู้หาประสบการณ์ในการศึกษาวิชาชีพในอนาคต ทั้งจากการอ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ฟังข่าว ให้ทันเหตุการณ์
- 3) สอนให้มีทักษะใน “การวิเคราะห์คน” รู้จักอ่านนิสัยใจคอไม่ประมาทในการคบหาสมาคมกับบุคคล รู้จักหยุดคิด พิจารณาหาเหตุผลมาวิเคราะห์พฤติกรรม เจตนา ของบุคคลต่างๆ โดยอาศัยฟังความรู้ ความคิดของพ่อแม่ หรือผู้มีประสบการณ์ในด้านต่างๆ ในลักษณะปรึกษา
- 4) สอนให้มีทักษะใน “การวางตัวกับเพศตรงข้ามอย่างถูกต้องและเหมาะสม” รู้จักหน้าที่ บทบาท ขอบเขตการวางตัว และการควบคุมอารมณ์ทางเพศของตนเองอย่างถูกต้อง และเหมาะสมเมื่อจะต้องติดต่อ และมีความสัมพันธ์กับเพื่อนหรือคนต่างเพศ
- 5) สอนให้มี “ระเบียบ วินัย วัฒนธรรมอันดีงาม” มีจิตสำนึกที่ดีตลอดเวลา

ผลจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะชีวิตได้ถูกนำมาใช้กันอย่างกว้างขวางในการป้องกันปัญหาตั้งแต่ระยะเริ่มแรกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การส่งเสริมเยาวชนปัญญา การส่งเสริมความมั่นใจในตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง ทั้งนี้ในการพัฒนาทักษะชีวิตจำเป็นต้องทราบถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อทักษะชีวิตให้ชัดเจน เพื่อที่จะได้ช่วยพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนได้อย่างถูกต้องทิศทาง ดังนั้น การมุ่งเน้นส่งเสริมและพัฒนา ทักษะชีวิตให้แก่เยาวชน จึงเป็นกลยุทธ์และเป้าหมายระดับชาติในการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่างๆ (กรมวิชาการ,2548:1)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าปัจจุบันวัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในสังคมอย่างมากมาที่เกิดจากการพัฒนาประเทศสู่ความทันสมัย สังคมเต็มไปด้วยสิ่งยั่วยุและสถานเริงรมย์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานเริงรมย์สำหรับคนกลางคืน ผับ คาราโอเกะ อิทธิพลของสิ่งต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วัสดุยั่วยุทางเพศ นิตยสาร หนังสือลามก เป็นต้น ประกอบกับวัฒนธรรมตะวันตกที่แพร่สู่สังคมไทยอย่างรวดเร็วทำให้วัยรุ่นมีระบบความคิดที่คล้อยตามอิทธิพลตะวันตกมากขึ้นไม่จะเป็นค่านิยมการบริโภค การแต่งกาย การใช้จ่าย การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติด ล้วนแล้วแต่เป็นพฤติกรรมเสี่ยงทั้งสิ้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อตัววัยรุ่นเอง ต่อครอบครัวและต่อสังคม ทำให้คุณภาพของประชากรด้อยลงซึ่งปัญหาเหล่านี้วันก็จะยากต่อการควบคุม เพราะวัยรุ่นที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าววันจะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ ถ้าปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเพียงพอ และทันกับเหตุการณ์ ทันเวลา ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างแน่นอน เพราะวัยรุ่นคือ อนาคตของชาติและจะเป็นผู้ที่เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม วัยรุ่นจึงเป็นกลุ่มประชากรที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่เหมาะสมถูกต้อง ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ ขาดแรงจูงใจในการเรียน ขาดความสามารถทักษะในการเรียน ไม่รู้จักบริหารเวลา ไม่รู้จักวางแผนการเรียน ไม่รู้จักการตั้งเป้าหมายชีวิต ไม่สามารถดำเนินชีวิตตามเป้าหมาย มีแนวโน้มที่จะไปไม่ถึงเป้าหมาย มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน เกิดความเครียด วิตกกังวลสูง ขาดความภูมิใจและไม่เห็นคุณค่าในตนเอง ไม่เคารพตนเอง ขาดทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พ่อแม่ไม่มีเวลาใกล้ชิดดูแลหรือใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2548:2)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพที่น่าเป็นห่วงจำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนา ทักษะชีวิตให้สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน ปลอดภัยและมีความสุข การแนะแนวจึงเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันและเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านจิตใจให้กับบุคคลในทุกช่วงวัยของชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นเยาวชนส่วนใหญ่ของสังคมไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งอยู่ในวัยรุ่น และเป็นความคาดหวังของสังคม เป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลังแห่งการเรียนรู้ พลังความคิด พลังแห่งการสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2542:11) เป็นวัยที่กำลังศึกษาเล่าเรียนและยังขาดวุฒิภาวะความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ในการที่จะรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นตามมาในภายหลังได้ จึงเป็นกลุ่มที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทุกองค์กรในสังคม

โรงเรียนนครขอนแก่น เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ลักษณะโรงเรียนสหศึกษา อยู่ชานเมือง การคมนาคมสามารถติดต่อกันได้อย่างทั่วถึง ห่างจากตัวเมืองขอนแก่น 12 กิโลเมตร มีนักเรียนทั้งสิ้น 2,252 คน เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 1,434 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 818 คน มีนักเรียนเรียนร่วมบกพร่องด้านการมองเห็น (เด็กตาบอด จำนวน 8 คน) จากการคัดกรองกลุ่มนักเรียนด้วยวิธีการประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) การทำแบบสอบถาม รายงานข้อมูลจาก แบบ ปค.01 รายงานจากการสัมภาษณ์เพื่อน/ผู้ปกครอง ไม่พบ นักเรียนที่มีพฤติกรรมใช้สารเสพติดประเภทยาบ้า แต่พบนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมที่จัดอยู่ในลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีกลุ่มเสี่ยงที่ต้องเฝ้าระวัง และมีแนวโน้มที่อาจจะเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข คือ มีพฤติกรรมหนีเรียน ขาดเรียนบ่อย ก่อการทะเลาะวิวาท การดื่มสุรา และสูบบุหรี่ และจากการสำรวจข้อมูลนักเรียน 970 คน เมื่อเดือนพฤษภาคม 2553 พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมดื่มสุรา และสูบบุหรี่ โดยสถิติการดื่มสุราเป็นประจำทุกวัน ดื่ม 1-2 ครั้งใน 1 เดือน เหตุการณ์ที่สัมพันธ์กับการดื่มดังกล่าว คือ การดื่มในเทศกาลหรืองานเลี้ยงสังสรรค์ การฉลองสอบเสร็จ การเข้ากลุ่มเพื่อนที่ติดเกมส์ การถูกพ่อแม่/ครูอาจารย์ดู และจากสถิติของกลุ่มงานฝ่ายกิจการนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาดื่มสุรา พฤติกรรมการขาดความรับผิดชอบ พฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดนักเรียนเหล่านี้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจนถึงขั้นรุนแรง โดยเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับสารเสพติดประเภทอื่นๆ จากปัญหาของกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว หากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันที่อาจส่งผลให้นักเรียนเหล่านี้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นและเป็นปัญหาของสังคม และจากการศึกษา ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิต แนวคิดและองค์ประกอบของทักษะชีวิตตามแนวคิดของ องค์การอนามัยโลกกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) แนวคิดโครงการส่งเสริมทักษะชีวิต (Life Skills) ซึ่งมุ่งส่งเสริมโครงการภายใต้แนวคิดนี้มุ่งเน้นส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนรู้เท่าทันสถานการณ์ สามารถปรับตัวได้ตามบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม สามารถแปรความรู้ (สิ่งที่รู้) และทัศนคติ (สิ่งที่รู้สึก ที่เชื่อ) ไปสู่การกระทำ (สิ่งที่ทำและทำอย่างไร) สามารถตัดสินใจ (Decision Making) แก้ปัญหา (Problem Solving) คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication) มีมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Relationship) ตระหนักรู้ในตน (Self Awareness) เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) สามารถเผชิญกับอารมณ์ต่างๆ (Coping with Emotion) สามารถเผชิญความกดดัน (Coping with Stress) รู้เท่าทันการใช้สื่อเทคโนโลยี สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และแก้ปัญหา ค้นพบความถนัดและเห็นคุณค่าของตนเอง มีทักษะในการเตรียมพร้อมต่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย มีทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเอง รู้จักการให้เพื่อผู้อื่นและสังคม และได้คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความสำคัญ มีความจำเป็น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับสภาพปัญหาทางพฤติกรรมเสี่ยง ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของทักษะต่างๆ แล้วนำข้อสรุปมาเป็นแนวในการคัดเลือกองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนดังนี้ คือ ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ด้านจิตพิสัยมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตน ความเห็นใจผู้อื่น การเห็นคุณค่าของตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ และความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ส่วนด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การเผชิญ

ความกดดัน และรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยี เพราะถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝน วิธีการพัฒนาหรือการฝึกทักษะ ได้อย่างมีเหมาะสม นักเรียนก็ย่อมเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกหรือเจตคติก็ย่อมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

การป้องกันปัญหา ให้ภูมิคุ้มกันในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา จะช่วยป้องกันตนเองจากปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นตามมาจากการมีพฤติกรรมเสี่ยงได้ นักเรียนกลุ่มเสี่ยง ควรได้รับการส่งเสริมทักษะต่างๆ เพื่อป้องกันและลดพฤติกรรมเสี่ยง นักเรียนกลุ่มปกติก็ควรได้ให้ภูมิคุ้มกันและพัฒนาทักษะชีวิตให้รอบด้าน นอกจากนี้ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ถือเป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนปลาย จึงเหมาะที่จะส่งเสริมและฝึกทักษะชีวิตให้แก่นักเรียน เพื่อเป็นเกราะป้องกันตนเองจากสิ่งชั่วร้าย และพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งถ้านักเรียนมีทักษะชีวิตที่ดีก็จะเป็นการช่วยลดปัญหาสังคมได้บ้าง หรืออย่างน้อยที่สุดก็ยังคงสภาพปัญหาไม่ให้มากไปกว่าที่เป็นอยู่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูแนะแนว มีบทบาทส่งเสริม ป้องกัน แก้ไข และพัฒนา มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีส่วนร่วมแก้ปัญหาให้บรรลุเป้าหมาย และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเร่งด่วน ตระหนักเห็นความสำคัญของปัญหา เพื่อสร้างจิตสำนึก สร้างความตระหนัก ให้ความรู้ สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ และพัฒนาทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองให้อยู่รอดปลอดภัยในสังคม มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของนักเรียนดีขึ้นพร้อมที่จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าโครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนนครขอนแก่น น่าจะเป็นจะเป็นโครงการจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษา การพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชนโดยรวมได้ โดยใช้กลยุทธ์ในการขับเคลื่อน 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การใช้กระบวนการแนะแนวพัฒนาทักษะชีวิต กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ และกลยุทธ์ที่ 3 การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พร้อมทั้งใช้โครงสร้างซีท (SEAT) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย

(2) เป้าประสงค์

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา (ม.1-6) ของโรงเรียนนครขอนแก่น มีทักษะชีวิต สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีทักษะในการเตรียมพร้อมต่อการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

(3) วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตก่อนและหลังการดำเนินโครงการ
- 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจในการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

(4) กลุ่มเป้าหมาย และจำนวนผู้ได้รับประโยชน์

1) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของโรงเรียนนครขอนแก่น จำนวน 2,252 คน มีรายละเอียดดังนี้

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	219	265	484
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	194	300	494
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	186	270	456
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	56	196	252
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	101	211	312
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	80	174	254
รวม	836	1,416	2,252

2) ครูโรงเรียนนครขอนแก่น จำนวน 118 คน และ 3) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนนครขอนแก่น จำนวน 2,252 คน

(5) พื้นที่ดำเนินงาน

- หอประชุมโรงเรียนนครขอนแก่น ห้องศูนย์เพื่อใจวัยรุ่น ห้องแนะแนว ห้องสมุดโรงเรียน ห้องเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

(6) ระยะเวลาโครงการ

- เดือนพฤศจิกายน 2554 - เดือนธันวาคม 2556

(7) ตัวชี้วัด

- นักเรียนมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย บรรลุวัตถุประสงค์ จำนวนร้อยละ 90 ขึ้นไป
- ปฏิบัติงานโครงการตามแผน มีความเหมาะสม ทันตามเวลา และบริหารงบประมาณเหมาะสม
- หลังการพัฒนาให้นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีทักษะชีวิตเพิ่มสูงขึ้นมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับมาก

(8) แผนการดำเนินงาน

ระยะที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2554 – พฤษภาคม 2555 : สำรวจประเมินทักษะชีวิต และวางแผนการดำเนินโครงการ

- สำรวจประเมินวัดทักษะชีวิตของนักเรียนระดับ ม.1-ม.6 เป็นรายบุคคล
- วางแผนการดำเนินงาน และออกแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต
- พัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ อุปกรณ์ และกลยุทธ์ ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต

ระยะที่ 2 เดือนมิถุนายน – ตุลาคม 2555 : ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต

- แนะนำครูผู้สอน ครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อ/โปรแกรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต
- จัดกิจกรรมมุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตที่หลากหลายและบูรณาการ การจัดกิจกรรมกับสาระการเรียนรู้
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มนักเรียน และครูผู้สอนเพื่อติดตามประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิต
- สรุปผลการส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน

(10) การบริหารจัดการ

1) แผนการบริหารและแผนการดำเนินงานพร้อมทั้งขั้นตอนการดำเนินงานตลอดแผนงาน

- บริหารงานตามปฏิทินปฏิบัติงาน ที่กำหนดไว้
- นิเทศติดตามเป็นระยะ ก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ

2) ระบุโครงสร้างการบริหาร/การรับผิดชอบงานโครงการ

- กำหนดผู้รับผิดชอบงานในรูปแบบคณะกรรมการดำเนินการแต่ละกลยุทธ์และแต่ละกิจกรรม ดังนี้
 - กลยุทธ์ที่ 1 การใช้กระบวนการแนะแนวพัฒนาทักษะชีวิต ผู้รับผิดชอบ ฝ่ายวิชาการ งานแนะแนว ครูผู้สอนทุกคน ครูที่ปรึกษาประจำชั้น และชุมชน
 - กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ผู้รับผิดชอบ ฝ่ายกิจการนักเรียน และครูที่ปรึกษาทุกคน และชุมชน
 - กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผู้รับผิดชอบ ฝ่ายบริหารทั่วไป ครูทุกคน ผู้ปกครอง และชุมชน
- ใช้กรอบโครงสร้างการบริหารโครงการตามกรอบโครงสร้างซีท (SEAT) ดังนี้

โครงสร้าง SEAT หมายถึง โครงสร้างการดำเนินการจัดการศึกษาในโรงเรียนปรับปรุง
มาจากกรอบแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2546)

S...Student หมายถึง นักเรียน มีการเตรียมความพร้อมนักเรียน คัดแยก คัดกรองนักเรียน โดยบูรณาการการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกระบวนการแนะแนว และการยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล

E...Environment สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กายภาพ หมายถึงสภาพกายภาพภายในโรงเรียน ได้แก่ ห้องเรียน โต๊ะเรียน โต๊ะนั่ง การถ่ายเทของอากาศ แสงไฟ ความชื้นสภาพแวดล้อมรอบบริเวณโรงเรียน สนามฟุตบอล ห้องดนตรี หอประชุม ห้องสมุด สภาพทางกายภาพนอกโรงเรียน เช่น ในชุมชน ในตลาด ในตัวเมือง ในอำเภอ ในสถานที่ที่พาเด็กไปทัศนศึกษา ค่ายลูกเสือ เรื่องต่างๆ เหล่านี้โรงเรียนต้องจัดการให้ความสะดวกกับเด็กพิการ อีกส่วนหนึ่งคือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียน ครู แม่ ครีว ยาม ตำรวจจราจรที่ช่วยเด็กข้ามถนนหน้าโรงเรียน และสภาพแวดล้อมด้านจิตใจ เช่น ความเอื้ออาทรต่อการให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น

A...Activity เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนภายในและภายนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 3 กลยุทธ์ ให้ครอบคลุมรอบด้านทั้งเด็กปกติ เด็กพิการเรียนร่วม และกลุ่มเสี่ยง

T...Tool เครื่องมือ ตามกฎกระทรวง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก การใช้

เทคโนโลยี นโยบาย วัสดุทัศน พันทกิจ สื่อ ตำรา บริการ การฝึกอบรมพ่อแม่ ล้วนเป็นเครื่องมือ

ที่จะช่วยในการพัฒนาห้กเรียน

การบริหารจัดการเรียนแบบมีส่วนร่วม ต้องมีการบริหารจัดการที่ดีจึงจะมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ใช้การบริหารจัดการตามโครงสร้าง SEAT แล้ว ยังต้องใช้การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management)

- การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้เสียกับโครงการ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง องค์กรในชุมชน เทศบาลบ้านห่ม สหวิชาชีพ นักจิตวิทยา เครือข่ายครูแนะแนว เครือข่ายครูการศึกษาพิเศษ
- ตัวอย่างผลงานของผู้รับผิดชอบโครงการและความสำเร็จที่น่าพอใจ เช่น

ได้รับทุนสนับสนุนและนำเสนอผลงานวิจัยที่คุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลงานวิจัยและพัฒนานักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตได้รับทุนวิจัยจาก สพท.ชก.เขต 1 จำนวน 4 เรื่อง รางวัลเหรียญทอง การเสนอผลงาน ระดับภาคตะวันออกเฉียง การนำเสนอผลงานวิจัยต่อ สาธารณชนแบบ Symposium รางวัลระดับยอดเยี่ยมการประกวดนวัตกรรมการเรียนการสอน (Bets Practice) กลุ่มกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับภาค เป็นต้น (รายละเอียดในภาคผนวก)

(11) การติดตาม/ประเมินผล

- ระบุแนวทางในการติดตาม/ประเมินผล

1) ตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพ : สามารถดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการได้ในเวลาที่กำหนด

2) ตัวชี้วัดด้านประสิทธิผล

- มีสื่อ/โปรแกรม/กลยุทธ์ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนได้จริงและมีประสิทธิผล
- นักเรียนกลุ่มเป้าหมายไม่น้อยกว่า 2,252 คน มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

- แผนการติดตาม/ประเมินที่ชัดเจน ปฏิบัติได้จริง

- แผนการติดตาม/ประเมินควรระบุประเด็นในการติดตาม/ประเมิน ช่วงเวลา งบประมาณ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน

- เป็นการวัดผลในเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล โดยประสิทธิผลอาจมุ่งที่การเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชน

(12) โครงการนวัตกรรม/ความยั่งยืน/การพัฒนาสมรรถนะบุคลากร/การเผยแพร่และพัฒนาโครงการ

- การพัฒนาโครงการแบบยั่งยืนและต่อยอด โดยจะขยายเครือข่าย ไปยังโรงเรียนในสาขาเขตแก่นนคร หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรในเขตเทศบาลบ้านห่ม เทศบาลบ้านเป็ด และอบต.แดงใหญ่

- เนื้อหาของโครงการและข้อค้นพบจากการดำเนินโครงการจะต้องมีความรู้ นวัตกรรมวิธีการที่ได้ในการพัฒนาทักษะชีวิต ได้แก่ โปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต โปรแกรมการฝึกการเห็นคุณค่าในตนเอง รายงานการประเมินโครงการ ฯลฯ

(ลงนาม)

(นางเครือวัลย์ พนมหิรัญ)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

(ลงนาม)ผู้รับรอง

(นางกรรณิกา ศรีสัตย์รสนา)

ผู้อำนวยการโรงเรียน

